Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 91. (10.768). Львів, неділя 25. квітня 1926. Pocztową opłatę zapłacono ryczałtem Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. — Конто почт. щад. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 дол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Під напором національної стихії.

Жмінка спостережень і вражінь з подорожі по Рад. Україні.

(З одної розмови власного кореспондента.)

Варшава, 27. квітня.

Кілька днів тому повернув з Рад. Союзу варшавський соймовий справоздавець кількох жидівських газет, ред. Б. Зингер, який виїхав був туди три місяці тому спеціяльно задля познайомлення себе з тамошніми національними й економічними відносинами. В березні н. р. він був м. и. по кілька днів у Харкові, Києві, Одесі, Житомирі й инших містах Наддніпрянської України та знайомився з місцевими відносинами й характеристичними умовами життя. Жмінка його уваг, які він висловив у розмові з вашим кореспондентом, заслугує з огляду на особу ш. інтерльокутора, — людину наскрізь обєктивну і далеко не комуністичних переконань, — на повне довіря.

На мою думку — казав ред. Зингер — т. зв. національної проблеми в Рад. Союзі нині взагалі нема, — колиж є, то цілком иншого характеру, ніж той, до якого ми привикли ось хочби в Польщі. Нема національної проблеми в культурному розумінні, бо культурні потреби всіх народів у межах Союза мають найширше поле до виявлення себе, — очевидно з тими обмеженнями, які рад. устрій, як комуністичний, згори передбачує та якими свободу людської думки болюче звязує. Колиж нпр. річ іде про Україну, то національно-культурний рух прийняв там такі розміри, що легковажити його чи негувати — це просто нісенітниця. Фактом є, що українізація державних установ доводить вже до плачів недавно пануючу ще російську меншість: старих урядовців Москалів, які зо тридцять років прослужили урядуючи на російській мові, змушують тепер вивчитися української мови. Одні з них „саботують", нарікають і просяться, що, мовляв, це вже не по їхнім силам, але що вони не хотять покидати „родной Украины", инші зі страху втратити посаду таки наломлюються. З важливих українізаційних здобутків можна навести плянову і солідну підготівку до повної українізації харківського університету та утраквізації одного з найкращих старих російських театрів — одеської опери. Нині кидається уже зразу у вічі український зовнішній характер міст. Передусім яких 75 процент (нпр. у такому Харкові) усіх вивісок є виключно на українській мові. Не треба забувати, що всі установи — це установи державні (удержавлені), а що їх вивіски українські, то й взагалі всюди видно лише українські написи. Український напис міститься теж однаково над крамницями, що й на трамвайному білеті, словом: скрізь. Будь-що-будь характеристично, що трамвайний кондуктор у Харкові викликує „вулиця" і „майдан", коли ще три роки тому кликав „уліцу" і „площадь". Щодо мови на самих вулицях міст, то у Харкові й Одесі таки переважно чути російську мову. Зате у Києві лунає мова українська. Правдою є, що „Україну українізують найбільше — Жиди. Це пояснюється тим, що вони зрозуміли значіння української стихії, вивчили перші українську мову, та скрізь її поширюють. Характеристично, що присланий із Москви до Харкова в офіціяльній місії один російський Жид Каганович став одним із найзавзятіших пропагаторів українізації.

Коли під культурним оглядом центр, кермуючий внутрішньою політикою Союза, іде на руку вимогам мас, то про господарську ділянку трудно сказати це. Можна пояснити це тим, що большевики взагалі підпорядковують інтереси селянських мас інтересами з промислу, а що Україна є країною аграрною, то така большевицька політика болючо бє по селянських масах. Такі насильні господарські методи комуністичної влади, як нпр. накидування низьких цін на збіжжя й унеможливлювання селянам безпосереднього контакту приватними продавцями, дають тим більше почувати себе при одночасній дорожні промислових виробів, як спеціяльна криза українського населення, що Україна є фактичним шпіхлірем Росії. І тому теж фактом є, що українські селяне кажуть гірко про большевицьку владу: „вони зняли нам кайдани, але з кайданами і чоботи"!

Дуже обережними є московські большевики в переведенні своєї національної політики — коли йде мова про армію. Правда, можна инколи почути й українську команду, але здебільша вона є російська.

Аргумент, що нинішня національна політика російської комуністичної партії чи то центральних органів Союза це лише тактичний маневр, є — на думку п. Зингера — нестійний. По сумних досвідах з війною проти УНР, та з повстанчим рухом, большевики прийшли до переконання, що це лише єдиний спосіб замирення України. При цьому безумовно грало ролю бажання викликати такою толерантністю політикою супроти народів Рад. Союза закордонну іреденту. Москва має інтерес у такій політиці до того часу, як довго наслідки цієї політики не зачіпають господарських і мілітарних інтересів Росії, як такої. Инша річ, що не віриться у можливість національно-московської реакції супроти Українців, бо український національно-культурний рух зайшов уже так далеко, що треба би хіба страшних репресій, аби здусити його, — а на таку реакцію московські большевики ані взагалі Москалі не мають навіть сили.

Про суперечки поміж Харковом та Москвою ш. інтерльокутор чув, але близших даних не знає. У Москві від часу до часу нарікають на „шовінізм Харкова", при чому московські комуністи бідкають, що українські партійні комуністи-інтеліґенти йдуть часто проти волі Москви разом з українськими „шовіністами"-інтеліґентами. А propos інтеліґенції — вона живе дуже марно, у надзвичайно важких матеріяльних умовинах, при одночасній дуже важкій праці: поруч з обовязками службовими, інтеліґенти переладовані є всілякими примусовими обовязками громадського характеру.

Реасумуючи коротко повище сказане, нинішні відносини на Рад. Україні находяться під знаком стихійного зросту українських національних сил. Це є ствердженням істнуючого фактичного стану. До яких можливостей може довести цей зріст українських національних сил у будучому з огляду на Москву, комуністичний устрій, сусідів і т. д. — це вже окреме питання..

Списав І. Кедрин.

Нова ситуація.

Німецько-радянське зближення і инші познаки.

Вже десять днів европейська преса розкушує твердий горіх: як поставитись до німецько-радянських переговорів. Німецький уряд повідомив держави, що підписали льокарнський договір, про свої наміри, впевняючи, що вони не йдуть у розрізі з мирними договорами союзних держав. Формально, не можна було зробити ніякого докору Німеччині, що вона хоче відновити свій договір з радянським урядом у Рапальо з 1922 р., згідно з новими обставинами витвореними льокарнськими пактами. Вже минулої осени Чічерін спокушував Німеччину, коли вона мала намір добитись тіснішого порозуміння з Францією та Англією. Він остерігав Німеччину, щоби вона не пішла на зрадну вудку дипльоматії плеканої Лігою Націй. Одначе Німеччина під напором безпосередніх практичних інтересів воліла шлях на Льокарно. Коли німецький уряд в останній стадії своєї дипльоматії опинився перед зачиненими дверми Ліги Націй, аргументи радянської політики зросли в нову силу.

Не треба уявляти собі, що німецькі дипльомати є настільки наївними або хиткими у своїх поглядах, щоби дали себе взяти на звичайні хитрощі ласих обіцянок. Коли німецький уряд починає розмовляти з московським, то робить це свідомо, з ясно означеною метою. Німеччина знає краще як инші держави користи та невигоди співпраці з СРСР. І не може робити собі великих ілюзій щодо економічних або політичних безпосередніх успіхів такого союзу. І тому Англія, що може спокійніше, ніж инші держави, схвильовані дипльоматичними маневрами Німеччини, думати над перспективами такого союзу, заявляє, що треба перш усього ждати на текст наміреного німецько-радянського договору. Послухаймо на цю тему пів-офіціяльного „Таймса" з дня 20-го ц. м.: „Якщо Німеччина внаслідок рапальського договору мала би за останні роки якісь значні економічні користи зі своїх взаємин з СРСР, то її досягнення були би загально відомі, мали би точні політичні наслідки. Фактично Німеччина, на око з усіма користями, нічого не скористала зі свого формального та спеціяльного зближення з СРСР. Нині справоздання німецьких кореспондентів про економічні обставини в Росії є сумніші, ніж колинебудь. В дійсности німецький уряд починає свою діяльність не так дуже на рахунок економічних можливостей, як тому, що це все має якийсь звязок з рапальським договором; а що радянський уряд з огляду на свої внутрішні трудноші, а може й в наслідок їх, почав нову живішу закордонну політику, Німеччина скористала з менту, щоби підписати нові умовини з радянським союзом".

Та з усім тим англійський впливовий орган признає, що витворилась нова ситуація. Европа не йде тим шляхом, який сподівалась вибрати ще кілька місяців тому. Здійснення одноцільного настрою витвореного в льокарнській атмосфері відійшло знову на дальший плян. Гадали, що останні місяці після женевської невдачі причиняться до нового протверезіння. Тимчасом ситуація ускладнюється. Европейські уряди знову імпровізують політику на власну руку, не маючи перед собою спільного провідного пляну. Поза Лігою Націй і Льокарном витворюються нові комбінації — союзи, порозуміння, тактики. Німецько-радянський проектований союз є характеристичний для цієї атмосфери. Тимчасом конструктивні ідеї щодо таких широких плянів як підготовча комісія розброєння або Ліга Націй є щораз блідші. А без їх частинного здійснення нема й ознаки про ті основні домагання, від яких залежить завтрішній розвиток держав і народів.

Red. czas. „Diło" Pr. 185/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Diło" Nr. 87 (10763) z dnia 23. kwietnia 1926 roku pod tytułem: 1) „Prokaza — Czerwowyj samosud w Polszczi" a) między słowami: wsc obchodyt... a słowami: W hrudni 1922, b) między słowami: worohiw derżawy... a słowami: Pomynajuczy, c) między słowami: kretynizmu a słowami: Skladna istorija, d) między słowami: Wsi n kwitky... do końca tego artykułu. 2) Na stronie 3-ciej w kolumnie 1-szej tytuł tego artykułu dalej z tego artykułu a) między słowami: nazwa do nych... a słowami: Wid „kresowyj", b) między słowami: naleczalnyj... a słowami: w „Dzienniku" zawierają ad 1) a) b) c) i d) znamiona zbrodni z § 65 a) u. k. i występku z § 300 u. k., że zatem zarządzoną przez Prokuraturę uznaje dokonaną 23. kwietnia 1926 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedniego. Zarazem wydaje się nakaz redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. — Lwów dnia 21. kwietnia 1926.

Hawel.

жаданого переглалу і від кожної жаданої приватної телеграми—5 сотиків; в) від кожної переведеної розмови між містами при оплаті до 1 зол.—5 сот., понад 1 зол. — 10 сот. Додатковій оплаті не підлягають депеші пересилані за оплатою гуртом, виданої владою, урядами й інституціями, а також кореспонденція в обороті з вільним містом Данцігом. Ця підвижка обов'язує на цілому просторі Польщі.

— Курці плачте! Від 26. п. м. буде нова підвижка на тютюн у всіх його родах. Товариство до боротьби з тютюновим димом мало би гарні виглади пропаганди.

— Субвенції громади міста Львова на польські ціли йдуть в десятки тисяч. На днях розділено знов 21.000 зол. на польські гуманітарні й культурно-освітні ціли і то не тільки у Львові, але й у цілій Польщі. Сама „Сторож могіл польських богатерув" дістала знов 5.000 зол. Цим разом „капнуло" й на українську ремісничу бурсу у Львові, що дістала 1000 зол. Ця бурса, як і недавня жертва на кругхолонного сервапію церкви св. Успення в сумі 3000 зол. є від довгого-довгого часу одинокою субвенцією шановної громади міста Львова на українські ціли.

— З темної хроніки. Два молоді брати Ліхти придумали хитру штуку. Вони ходили довгі місяці по священиках по провінції, продаючи сукно на рясу. Усім обіцювали прислати решту сукна, взявши гроші, а позишивши посвідку. Так обдурили 50 священиків. Щойно в Бібрці їх перехопила поліція. — У звязку з арештом членів банди Паніча, поліція арештувала ще їх дві любки в сховищі у Мощениці.

— Державний достойник. У Станиславові арештували голову державного уряду посередництва праці Казимира Антоніка, який завідував фондом безробітніх, за те, що нахапав сила грошей. Антонік дізнавшись, що має передати папері свого бюра іншому почав палити документи, щоби затерти сліди дефравдації. Поліція мусіла аж виважити двері його бюра, щоби його звідти добути.

— Катастрофи. На Азорійських островах землетрус знищив чимало домів. — В Японії скаженіла буря, що спричинила великі пожежі: згоріли 2 фабрики і 600 домів. 60 лодок згинуло на морі. — Між Ростовом і Київом вилетів зі залізничого шляху поїзд: двох убитих, вісім ранених.

— По широкому світі. Переговори щодо гарантійного пакту між польським і радянським урядом припинені. — Амундсен посувається у своїм леті на бігун вперед. — Радянсько-литовський договір буде підписаний при кінці цього місяця.

— Великодні листівки Миколи Бутовича. Накладом „Українського Пласту" вийшла на днях серія великодніх листівок (6 штук) рисунку і композиції відомого вже в широких колах графіка Миколи Бутовича, що тепер перебуває на студіях за кордоном. Поза листівкою „Христос воскрес", на якій бачимо пластунів, бючих в воскресні дзвони, решта листівок творить ряд дуже інтересно задуманих і також виконаних ілюстрацій — пародій на теми з гагілок. Листівки однобарвні, але це не вменшує їхньої вартости як одної з перших спроб — дати в руки українського громадянства направду українську стилеву листівку. Вроджене Бутовичеві почуття гумору, оригінальність замислу і бравурне його переведення з підчеркненням типово українських ціх типу й побуту, переходить в даному випадку межі, які ставилося до листівки як такої. Нема сумніву, що українське громадянство скористає з нагоди і замісць чужинецьких, несмачних „фарбендруків" вживе цього року тільки листівок Бутовича, що буде не тільки ознакою громадянського патріотизму, але й доброго смаку. — *М.*

— З театру. Пригадуємо, що вистава пєси Мамонтова „Над безоднею" відбудеться в суботу 24 ц. м. в салі театру „Бaгатель". Початок точно в 8. год. вечером.

— Звертаємо увагу П. Т. Читачів на оголошення фірми Делька в нинішному числі на 3-ій стороні. 1—1

Вечір несвідомого гумору.

(Тов-о наукових викладів ім. Петра Могили. — Із циклю літературно-дискусійних вечорів".)

Був я вчора з рецензійного обовязку на авторськім вечорі 20-літнього віршуна закоханого в Музу по вуха. Слід про цей вечір згадати з двох мотивів: з огляду на фірму, під якою він ішов: „Тов-о наукових викладів ім. Петра Могили" і з огляду на повторений там приводно вокір, що супроти молодих талантів приноровлюється систему саботажу. Сеанс був справді науковий; можна з нього було навчитись більше як з неодного професорського відчиту.

Перша наука це та, що в наших обставинах вистачить мати трохи сильної волі та енергії, щоби звернути увагу на свою особу на такім полі, де сотки інших, справжнім талантом і працею нічого не добються. Є у Львові молодець, що віршує на фрати і вірить у свій творчий дух, який відкриє нову добу письменства. Хто з нас віршуючи не вірив у це? Коли не в 20-ім році, то бодай як пятнацятилітий. Але наш розхрістаний син Музи горить нетерпеливою спрагою. А з цим пілехетним почуттям уже тіст промисловаго дівча. Коли він видав зшиток розхуйовжених строф, зумів подбати за рецензію бодай у „Сiwi"-і (якої критик розуміється на українській поезії менш-більше стільки, що ми на Талмуді), позасилував листами навіть польських письменників і професорів. з проханням видати йому щось у роді залізного листа на талант. Бо більшість української критики це його лазарі супеники, що не хотять впустити його на Парнас. Невтомний молодець доказав минулого року аж такої штуки, що присилав до основаного собою журналу кількох професорів з іменем як співробітників, так хитро, що вони не догадувались у чому діло. На вчорашній вечір він вишукав собі двох своїх товаришів і одну товаришку, симпатичних і не без декламаторського хисту, що відчитували його „поезія".

Був це вечір неимовно сумний і веселий. На повній салі — 6 журналістів, 6 гімназійних учителів, 6 заблуканих осіб з „публики", з 60 студентів. У вступнім рефераті старший товариш автора, (який з кількома розумними увагами попав туди, мов муха в окріп) нарікав на публику. Такої ідеально-терпеливої публики як наша нема на світі. Більш голипи слухала вона, як казав Пшибишевський „niewstrzymanej biegunki słów" у святошнім скупленні. Але коли заграви, троянди, світання, „блески музичних чувств" почали вудалятись нежданно з „розніхраним гребенем чести" з „фінкрами поезії", „оселедцями на шнурку" і „котами серця" — декого схопав такий спазм реготу, що далебі, на „Вертепі наших днів" ніхто так стихійно не сміявся. А молодого поета, що бачив це враження на салі стало жаль. Він вийшов при кінці на сцену і відповідав з поважною погордою для юрби на дотепи своїх товаришів. Ми бачили перед собою жертву непохитної віри в талант. Молодець доказував розумно, що всі генії були непризнані, зустрічались з нерозумінням публики і здобували славу довгою боротьбою з суспільністю. Характеристичною рисою великих творів є те, що вони недоступні, домагаються коментарів, а ті, що творять нову добу творчости, зустрічаються з глумом, бо нищать заскорузлі традиції.

І це є непереможне становище. Молодий талант, що вірить у свою апостольську місію, може користуватись тими самими непохитними доказами, що король або пророк з Кульпаркова: „ви мене не признаєте, смієтесь з мене, не хочете мене допустити на належне мені місце — це саме доказ, що я є тим, за що себе вважаю". І 20-літній хлопчина не винен, що так відчуває. У його сліпій, палкій вірі є навіть дещо зворушуюче. Так само не винні графомани, що псують папір. Але коли їх пустомельщину підсилюють видавці, що друкують їх неперевaрені плоди — ось ці повинні нести за це відповідальність. Вони повинні розуміти, що друкарська мазь спинює мов наркотик і руйнує неодин талант, який міг би дозріти, колиб дозрівав поволі, у тиші, при допомозі тих, що з любови для літератури завсіди витатимуть кожний прояв таланту.

„Т-во наукових викладів ім. Петра Могили" зробило препогану послугу авторові, який зійшов ще раз гордим переможцем зі сцени... серед реготу слухачів. А ще гіршу послугу собі: бо це була справжня могила наукових викладів, яких ми й так не чули від цього товариства. Не штука було голові цього товариства поважно слухати весь час страшних віршищ, коли він... фізик. Я також міг би сидіти поважно на відчиті 20-літнього фізика, який реєстром незрозумілих для мене формул руйнував би стару фізику від Нютона до Айнштайна. Ми сміялись, але одночасно співчували двом людям: молодому фанатикові і мабуть уперше — комісареві, який здається єдиний на салі вважав своїм обовязком збагнути, що значать поодинокі розхрістані строфи на скрізь революційної поезії.

Мих. Рудницький.

ОПОВІСТКИ.

Український Театр під арт. пров. Й. Стадника.

Львів. Саля „Багатель" (вул. Рейтана).

Субота 24. п. м. прем'єра: Я. Мамонтів „Над безоднею". Початок точно о год. 8. вечер.

В Коломиї, в неділю 25. п. м. „Над безоднею".

В Станиславові в понеділок 26. п. м. „Над безоднею".

В Стрию 27. ц. м. „Над безоднею".

В Перемишлі 28. п. м. „Над безоднею". 1608 2—2

Реколекції для духовенства. Заходом Товариства Катехитів під протекторатом Їх Ексцеленції Митрополита відбудуться реколекції для духовенства в днях 10, 11, 12, 13 травня (мая) в духовнім Семинарі. Перша наука о год. 7. вечір. Харч і мешкання (в духовнім Семинарі) за оплатою 15 зол. за весь час. Треба привезти накривало (простирало і подушку). Зголошення приймає Ректорат до 5. травня (мая). 1615 1—2

Т-во „Просвіта" уладжує при співучасти Т-ва українських лікарів Публичний Виклад, який відбудеться в неділю, дня 25. квітня п. р. о год. 6. вечером в бібліотеці „Просвіти", Ринок 10, II. поверх, через галерію. Викладатиме д-р Максим Музика: Про бактерії. — Вступ вільний. 1600 2—2

Підготовляти до вступних іспитів у гімназіях поможе книжочка Омеляна Поповича: „Граматичні вправи", III. частина, що саме появилася накладом УПТ-ва і продається у всіх книгарнях по ціні 1·60 зол. Головний склад в Книгарні УПТ-ва Львів, вул. Руська ч. 3. 1602 2—2

Дрібні оголошення.

ФОРТЕПЯНИ, піяніна, фісгармонії, найновіші моделі першорядних фабрик в найліпшім стані, уживані, також на сплаті від 180 долярів, продає, купує, міняє готівкою, фірма від 31 літ: Ганак, Львів, Панська 21. Телефон 33—45. 1581 4—

ЦЕРКВИ збути можуть недогарки свічок кожду скількість у Ярослава Скоплякa Львів, Вімпентого Поля 1. 1515

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

КОНКУРС.

на аренду фільварку фундації Йосифа Фолиса в Скнилові біля Львова, 15 морґів ґрунту і будинки. Оферти з долученням вадії 100 золотих вносити до дня 29. квітня на руки о. Томовича Василя, Крилошанина Митрополичої Капітули у Львові, площа св. Юра ч. 5.

1604 3—3

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Польщі, вона хоче своїми облудними, зніваченими усім своїм минулим, гаслами, засліпити навіть національні меншости, хоче їх підвести также, як її підвела польська реакція. Українці і Білорусини навчені сумним досвідом, не можуть повірити пепеесам так само як і реакції. Одні кращі від других! Пепеєси шукають спільного фронту і спільної мови з ними тоді, коли для них круто. До того самого здатна і польська реакція в хвилях небезпеки. Та нині вже ніхто не повірить ні польській „демократії", ні реакції. Нехай вони гризуться! Життя має свої закони, воно котить свої важкі, могутні хвилі не оглядаючись на ніщо. Воно переходить до порядку денного над усякими „санаційними" рецептами Здеховських і ППС-ів також як перейшло над санацією В. Грабського.

Масові арешти в Заболотівщині.

Страх перед 1. травнем.

Пишуть нам: Вночі з неділі на понеділок (18. на 19. квітня) майже по всіх селах Заболотівщини переведено масові труси й арешти. До Заболотова приїхав з воєвідства в Станиславові з 50 поліцаями і 20 тайними аґентами якийсь комісар і разом з повітовим поліційним комісарем перевів ці труси й арешти. Арештованих переводять до Заболотова до судових арештів. Причина цих дивних подій невідома, але вже віддавна ходили слухи по повіті, що староста Гольчевський має терором не допустити до святкування 1. травня. Видно, що з тою метою арештовано кількадесять людей.

В самім Заболотові переведено ревізії в Повітовім Союзі Кооператив, де арештовано начального директора п. Павлюка, і в канцелярії філії „Просвіти", що міститься в Союзі (під цю пору не було там нікого з виділовйх); переведено також трус в кооперативі „Народня Каса" й арештовано члена управи п. Костева, і в кооперативі „Власна Поміч", де арештовано Рогу, а крім цього зльокавтованого учителя Миколу Марчука.

В Ілинцях переведено трус в кооперативі й арештовано Андрія Прокопюка, Никифора Даниша, Федора Семенюка, Михайла Даниша, сина Дмитра і Дмитра Мойсу. В Тростянці Юрка Павлюка, Гриця Семовонюка, с. Василя, Федора Герасимюка, Матія Остафійчука й Андрія Гаврилюка. Ревізія була у Стефана Павлюка й Козьми Павлюка та в кооперативі і філії „Трійця", а дальше в Івана Маковійчука, Дмитра Ореньчука, Василя Марчука, Дмитра Дейнеги, Дмитра Марчука, В. Демича, Петра Косовйча с. Василя, Петра Бортея с. Миколи, Василя Жовтюка й Миколу Колісника. Більшість їх також арештовано. В Хлібичині арештовано Андрія Косовича й Петра Тонасійчука, в Рудниках Михайла Іванчука і так по всіх селах.

Ревізії й арештування переводяться тут скрізь. Дня 20. квітня приїхав до Заболотова сам староста Гольчевський. Довідуємося, що і в Рожневі, недавно приділенім до косівського повіту, переведено також багато трусів і арештувань. Усі арештовані замкнені покищо в заболотівських судових арештах.

бе атмосферу псевдонаукового знання, присвоюють собі право забирати голос в наукових справах — а сувора тоді, якщо діло в тому, щоби спровадити духових робітників, що вийшли на манівці, на справжній науковий шлях. Проте й така критика не сміє бути особистою лайкою, тільки обєктивно мотивованим сильоґізмом.

Іван Франко був, як відомо, дуже суворим критиком, а всеж таки саме він поборював т. зв. „бессервіссерів", значить — таких критиків, що, мовляв, усе „ліпше" знають, але за те не все „добре" знають. Так у тому лежить саме головна основа правдивої критики. Критик мусить перш за все „добре" знати ту ділянку науки та мистецтва, якою займається, а коли його критика має суспільности принести користь, те знання не може бути односторонне, але мусить сягати поза рямці одного народу чи одної держави. Крім цього належить сюда й осібний критичний змисл, що робить критику окремою галузею науки та мистецтва. Літературний критик мусить дуже добре визнаватися не тільки в своїй, але й у чужій літературі, музичний критик не тільки в своїй, але й у чужій музиці та музичній науці, юридичний критик у юридичній літературі і т. д. Та всеж таки не кожний поет є добрим літературним, не кожний композитор добрим музичним, не кожний юрист добрим юридичним критиком і т. д. Що Франко був також знаменитим критиком, це було більше наслідком його довголітньої наукової праці, ніж поетичного таланту; а такий прим. Шуман належав до вимкових композиторів, що лучили в собі великий композиторський дар з незвичайним науковим критицизмом; вкінці й між знаними науковими силами не всі відзначуються критичним змислом, хоч все таки треба признати, що науковий критицизм значно частіше вяжеться з наукою, ніж з мистецтвом. Справжній критицизм сплітає тривке наукове знання з певного роду мистецтвом. Вдумуючися в творчість поодиноких творців, критик збирає її до спільного знаменника і зазначує провідні шляхи для творчости свого народу, вказуючи лінії правдивого розвитку та справляючи все, що стоїть тому розвиткові на перешкоді. Критик є як суддя, що мусить знати право і життя, щоб розваживши обставини конкретного випадку, видати суд та умотивувати його як слід. Як судова практика має безпосередній вплив на формування правних взаємин між людьми, так свідома своєї мети критика повинна мати вплив на формування науки й мистецтва свого народу.

З такою метою приступаю до критичного огляду згаданого вище „Збірника".

(Продовження буде.)

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Скшинський уступить?

„Курєр Червони" запевнює, що премієр Скшинський невідклично зголосить димісію уряду дня 4. травня. Соціялісти налягають на кола близькі до премієра, щоби димісію прискорено і щоби сталася доконаним фактом іще перед понеділковим засіданням сойму.

Димісія віцем. Гавзнера.

Віцеміністер сусп. робіт Артур Гавзнер зголосив димісію.

Димісія мін. Здзеховського.

У соймових колах кажуть, що вже небаром послідує димісія мін. скарбу Здзеховського. Як наслідника називають пос. Міхальського.

Відозва „Хл. Сторонництва".

Тому що партії занехали демарш у президента, „Хл. Сторонництво" видало відозву, в якій м. и. сказано, що вдержання „кадовбового уряду" створює небезпеку для дальшого розвитку і вважає вказаним спільне демарш лівиці у президента.

Оф. вияснення нім. і рад. уряду.

Польське мін. загр. справ одержало офіц. пояснення від німецького уряду у справі рад.-нім. договору. Німецький уряд запевняє польський уряд, що договори заключені з СРСР. зовсім не нарушують льокарнських договорів і не є звернені проти Союза Народів. Уряд СРСР. зложив офіц. заяву, що договір, заключений з Німеччиною зовсім не звертається проти інтересів Польщі і не може станути на перешкоді початим уже з Польщею переговорам у справі трактату неаґресивности.

Війна на близькому Сході?

На Ке д'Орзей наспіли 23. IV. вісти з Анґори, що Туреччина до пять днів змобілізувала 250 тис. вояків. „Шік. Тр." пише, що Туреччина змобілізувала передусім для заатакування згл. зайняття Мосуля. Але тур. уряд заповідає теж у найбл. днях обсаду Дарданелів. СРСР. поставила до диспозиції Туреччини багато муніції й зброї, рівночасно предложила заключення рад.-тур. військового союза. Турецькі аґенти закупили багато зброї в Німеччині і Чехословаччині і переслали її через СРСР. над Чорне Море. „Ш. Тр." думає, що Анґлія на ті зброєння не буде пасивною.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 10·20 — 10·25, канад. дол. 10·00—10·10, чеські кор. 0·26.00 — 0·26.50. леї 0·3,00 — 0·3·50, франки фр. 0·30·00 — 0·31·00, фр. швайц. 1·70 — 1·75, англ. фунти 43·00 — 43·50.

Золото. 20 кор. 35,00 —36·00, 20 франк. 32·50—33·00; 20 марк. 42·00—42·50; 10 руб. 45·00—46·00.

Срібло. Австр. кор. 0·72·00—0·76·00, 5 австр. кор. 3·80—4·00, фльорени 1·90—2·10, рубл. 3·00 — 3·40, рубель дрібним сріблом 1·50 —1·60.

Збіжжа.

На біржі лише екзекутивне купно пшеничних отрубів по 20 зол. 05 сот. парітас Львів. На загал довільне оферування. На торзі зазначується більше зацікавлення житом для експ. цілей. Тенденція на загал зниженова. Настрій оживлений.

Пшениця кована біла 44·50 — 45·5), пшениця краєва червона 47.50—48.50, жито галицьке 26·00—27·00 ячмінь галицький бров. 24.50 — 25·50, ячмінь гал. паст. 23·50 — 24·50, овес гал. 26.50 — 28·00, гречка 31·00—32·00.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число „Діла" сконфісковано в 5 місцях. Викреслено в ньому два місця й закінчення статті „Всім, всім, всім!" і два місця у статті „Коштом жертв війни". Це 41-а чергова конфіската нашого щоденника в цьому році.

— **Микола Вороний**, відомий поет, виїхав в пятницю, дня 23. п. м. на Радянську Україну. На залізничім двірці зібрався гурт приятелів і прихильників поета, прощаючи його. М. Вороний виїхав на сталий побут до Харкова.

— **Ревізії й арештування.** Дня 22. IV. вночі впали вдруге аґенти з поліцаями до дому п. Коґутової при вул. К. Лешинського 25, де живуть українські студенти. Кілька годин шукали, невідомо, за чим, і розуміється нічого не знайшли. Арештували Гр. Голіяна.

— **Процес Ботвиніївців** у Львові добігає кінця. Після переслухання всіх свідків приступлено до відчитування актів і інших судових документів, яке покінчено вчора. На тому замкнено т. зв. доказове поступування. Присуд буде проголошений в найближчих днях.

— **Страйк лісових робітників у „Ґаліцийській Спулці".** Повітовий Орґанізаційний Комітет „Селянських Спілок" Косівщини, до котрого належать усі мужі довіря лісових робітників повіту, проголосив страйк у фірмі „Ґаліцийска Спулка" і бойкот тої фірми. Страйк продовжується. Робітництво стоїть твердо при своїх домаганнях. Останні збори мужів довіря робітництва по основнім обміркуванні справи рішили рішучо не йти на ніякі уступки супроти визиску підприємців, хоч би праця у фірмі мала бути застановлена аж до найближчого року. Робітництво заявляє, що все одно воно не може навіть у тім найгіршім випадку нічого стратити, тому, що за 6-місячну працю в минулому році робітники не то що нічого не заробили, але ще лишилися довжниками фірми на 30—40 золотих. Віче селян і робітників, котре відбулося дня 14. квітня в Косові, постановило підтримати страйк аж до повного успіху, а на тих, що зломили товариську солідарність, наложити загальний громадський бойкот.

— **Спеціяльний податок від люксусових помешкань.** На основі ухвали львівського маґістрату громада міста Львова вводить від 1. травня спеціяльний податок від люксусових помешкань, а саме у висоті 4 проц. від чиншу в реляції 100 корон рівняється 105 зол. Вільні від того податку будуть кухні і приміщення для служби.

— **Що пожирає армія?** Під заголовком „Бідний світ" подає часопис „Progres Civique" статистичний виказ відсотків буджету, що йдуть в поодиноких державах на військові ціли (армію, фльоту і лїтаки). З того зіставлення виходить, що більше як третину буджету в Польщі пожирає польська армія, а саме 33.39 проц. Щойно в поважній віддалі слідує за нею Португалія 28,94 проц., а дальше йдуть: Туреччина 28.50 проц.. Швайцарія 28,13 Латвія 28,13, Греція 27,86, Естонія 22,93, Швеція 20,30, Еспанія 20,10, Литва 20, Югославія 18,87, Італія 19,29, Болгарія 17,39, СРСР. 16,71, Голяндія 15,18, Данія 14,53, Франція 14,19, Румунія 14, Финляндія 13,13, Анґлія 13,13, Норвеґія 11,90, Чехословаччина 11,32, Бельгія 10,58, Австрія 7,59, Мадярщина 6,58, Німеччина 3,10 проц. З того виказу бачимо, що буджет Польщі на армію найвищий у світі.

— **Підвищення почтової оплати.** Тому, що досі не повідомлено як слід ширших кругів про підвишку почтової оплати, наслідком чого почтові уряди мають багато праці, а адресати мусять платити кару подаємо нашим читачам виказ підвищених почтових оплат: а) від кожної наданої листової пересилки, звичайної чи порученої (листу, кореспонденційної картки), друків, пробок товарів, торговельних паперів і пересилок мішаних з виїмком друків для часопис і газет — 1 сотик; б) від кожного наданого пакету (без огляду на його вагу або вартість), від кожного наданого вартісного листу (без огляду на висоту поданої вартости), від кожного

На правильний шлях.

Почин до створення спільного фронту національних меншостей у Польщі.

В днях 19—22. квітня ген. Обєднання д-р Дмитро Левицький і член Центр. Комітету ред. Дмитро Паліїв вели у Варшаві з доручення У. Н. Д. О. переговори з представниками Білорусинів, Німців і Литовців у справі створення спільного Комітету для оборонної акції перед польським екстермінаційним походом. Вступні переговори дають надію, що вже в короткому часі прийде до тісної співпраці та до створення спільного Українсько-Білорусько-Литовського Комітету.

Перетворення Ліґи.

Майбутнє становище Анґлії.

На засіданні англійської палати льордів головний делегат до Ліґи Націй, льорд Роберт Сесіль висловив кілька цінних думок про наміренy реорганізацію Ради Ліґи. Він попередив всіх, що не слід сподіватись однозгідної думки щодо зміни Ради в комісії, яка розглядатиме цю справу. У комісії засідатимуть представники держав безпосередно заінтересовані в своїй участи у Раді. Ідея перетворення Ради виринула не внаслідок останніх непорозумінь у Женеві, а багато раніше: вже від кількох літ її члени відчували потребу змінити дотеперішні методи, завдяки яким представники держав входили туди. Коли почулись домагання, що держави повинні засідати там почерзі, настала кріза. Англійський уряд стоятиме на далі на становищі, яке займав Чемберлен однозгідно з поглядами палати, а саме, що треба в першій мірі відкинути всі перепони, які стоять на шляху до вступу Німеччини до Ліґи. Англія годиться на принціп поділу постійних місць у Раді, але має на думці виключно великі держави. Инакше англійський уряд мусів би вважати себе звільненим від заяви, яку склав підчас останнього засідання Ради Ліґи. Покищо льорд Роберт Сесіль не сумнівається, що його уряд дасть йому ще нові вказівки перед його виїздом; він сам не хотів би брати на себе тягар відповідальности за рішення такої великої ваги.

„Оборонці демократії".

По уступленні з уряду стали ними нагло лідери ППС. Вони були пересвідчені, що по їх уступленні провалиться цілий уряд. Одначе так не сталося. Президент зголошеної Скшинським димісії уряду не приняв. ППС. смертельно образилася, інтервеніювала в президента, загрожувала безоглядною опозицією, вказувала на парляментарну традицію, якої, до речі кажучи, в Польщі немає, і в результаті не добилася нічого. Уряд Скшинського залишився і без участи польських соціялістів. Правиця вважає його далі коаліційним, а сам премієр заповів навіть поширення тієї коаліції при допомозі втягнення в її склад нових соймових груп.

Таке явне ігнорування ППС. президентом і самим Скшинським вивело пепесівських лідерів цілковито з рівноваги. Вони почали ґенеральну атаку проти президента і проти правлячої правої коаліції. Першу бомбу випустив пос. І. Дашинський. Він між иншим заявив, що

„кожний цивілізований голова держави поступив би в ситуації, що витворилася по розпаді підтримуючої уряд коаліції, ось як: приняв би димісію уряду, доручив би уступаючому премієрові тимчасове виконування влади на чолі зложеного з управителів міністерства кабінету і т. д."

Крім того заговорив тойже Дашинський про крізу польського парляментаризму і звалив всю вину за неї на народову демократію та її союзників. Бож це вона — на його думку не хотіла з ненависти до Пілсудського допустити до того, щоби президент мав право розвязувати сойм. А тепер вона всіма силами змагає до того, щоби президента наділити таким правом і тому проєктує зміну конституції. Та тепер не хоче того ППС. Колись то вона за те „боролася", але нині, очевидно, не випадалоб їй цього робити з простої причини, що теперішній президент — як це виходить зі слів Дашинського — нецивілізований.

Другу бомбу пустив п. Голуфко в варшавському „Роботніку". Він заповідає для ображеної ППС. велику і спасенну місію:

„перед ППС. стає велике завдання стати осередком, біля котрого буде скуплюватися і кристалізуватися польська демократія".

Отже один з теоретиків теперішньої ППС не почував і не бачив тої місії перед повстанням розпавшоїся коаліції. Тоді ППС мали иншу місію, вона йшла видно на розбиття польської демократії (якщо така в Польщі є!) і підтримувала реакцію. Треба було аж помічника від тої реакції, щоби ППС зрозуміла своє смішне положення, щоби пригадала собі на свою „спасенну ролю" для скомпромітованої неюж польської демократії.

П. Голуфко відчуває добре ту ролю кльовна, яку ППС казала відіграти реакція і тому намагається її оправдати. „Ми вважали — каже він — народову демократію за реакційну, але ми рахували на те, що в катастрофальних хвилях вона зможе піднятися до зрозуміння державних інтересів". Ось і оправдання! — Яке воно бідне, яке немічне і самобичуюче. Голуфко далі дозволяє собі на патетичні оклики на адресу автора проєкту „нової санації" Зляховського в такому роді: „Чиж це міністер XX. віку?" — а про Ст. Грабського він пише: „Ст. Грабський перейде до історії як погромник освіти в Польщі". Аж тепер, аж після поличників і зневаги, після цілковитого зігнорування ППС польською реакцією найшов пепесівський трубадур гідні слова для скваліфікування своїх вчорашніх союзників.

Отже безпощадна боротьба всієї польської демократії під ідейним проводом ППС проти всеї правиці, проти погромників культури і т. д. і т. д. ППС видала навіть маніфест до всіх працюючих мас міст і сіл, в якому закликає їх до скупчення під прапором ППС для боротьби з реакцією. — Чи не компромітація? — Нині для ППС є реакцією те, що ще вчора було єдиним засобом ратунку. Та правиця з усього того крику та галасу ППС нічого собі не робить. Вона підраховує свої сили на соймовій арені та певна за свої експерименти. На 444 послів, вважає вона своїми аж 242. На щож тоді надіється ППС? З якими силами виступає вона до боротьби?

На ті питання дає відповідь тойже Голуфко.

„Нашим завданням — каже він — завданням найблизших днів відбудувать спільний фронт демократії в Польщі! Мусимо довести до порозуміння і скоординовання між „Визволенєм" і „Стронніцтвом Хлопськім", мусимо втягнути до того бльоку національні меншини, а передовсім українську і білоруську, котрі повинні зрозуміти, що політика пасивної обсервації з боку — є дуже вигідна, але мало корисна. Щойно створення такого бльоку лівих угрупувань може бути вихідною точкою для дальшої акції".

Так розуміє нині пан Голуфко. Тепер треба йому і національних меншин, бо зневага дуже вже болюча та пониживюча. Якже думали і де були ті самі пепесівські пророки тоді, як вступали до коаліції? — Так само в Польщі! Але тоді вони йшли проти національних меншостей, тоді вони підтримували Ст. Грабського, тоді вони іґнорували ті меншости, бо цього вимагала від них польська реакція. Тепер инша справа! ППС. претендує на провід не тільки серед польської демократії, але й серед усеї демократії

Д-р СТАНИСЛАВ ДНІСТРЯНСЬКИЙ.

Збірник правничої комісії.

Рік І. ч. 1, 1925 р.

Приступаючи до обговорення зновленого правничого видавництва при Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, витаю з радістю перше число „Збірника правничої комісії", як довголітній редактор попереднього видавництва: „Часопись правнича і економічна". Воєнні злидні зупинили й видання „Правничого Вістника", що виходив накладом „Товариства Українських Правників" у Львові також під моєю редакцією, так, що перше число „Збірника правничої комісії" являється першим новим випуском збірного видавництва української юріспруденції в нашому краю після воєнного лихоліття.

Дотепер ширший загал не інтересувався виданнями правничої наукової творчости і, на жаль, майже всі давніші праці на цьому полі перейшли без справжнього зрозуміння нашої суспільности та заповнили хіба магазин самого видавництва. Мені не відомо, чи більше як один раз появилася критична згадка про видання „Часописи правничої і економічної" та „Правничого Вістника" на шпальтах „Діла"; але треба дивуватися, що по нинішній день не знайшлося між нашими правничими кругами відповідне число таких юристів, що висловилиб отверто й недвозначно свій погляд на розвиток української юридичної творчости. Нічого нам так не бракувало, як обєктивної та зрілої критики.

Саме цей момент спонукує мене звернутися з моїм критичним оглядом нового правничого видавництва до широких кругів української суспільности. Зокрема є дві основні причини, які за тим промовляють; перш за все безпосередній інтерес цілої нашої суспільности у вихованні справжніх модерних правників не тільки з огляду на пізнання українського права, але і для підготовлення модерних будівників державного права, по друге потреба наукової критики не тільки на полі правничих студій, але взагалі у всіх ділянках наукової чи мистецької творчости.

Зачну з першого моменту. Ми ще не маємо своєї незалежної, самостійної держави, тому ніде більше, як у нас, не можуть правні студії обмежитися на пізнання урядових приписів, щоб осягнути урядові ступні чи взагалі урядову каріеру. Українські правники мусять поглубити загальну науку права, пізнати історію та системи права всіх цивілізованих народів і точно запізнатися з теорією і політикою права. Тому ціла українська суспільність повинна стежити з великою увагою за шляхами, якими розвивається у нас наука права. Другий момент — це момент критики; це найважніший спосіб, яким свідомі суспільні чинники повинні брати чинну участь у розвитку нашої правничої творчости, а з тим у збереженні ідеї права та в змаганні до кращої правної майбутности.

Торкаючися питання критики, торкаємося одначе загального суспільного елементу, що належить до найважніших феноменів усього нашого духового життя. Тому мушу на цьому питанні довше зупинитися.

Маю на думці критику, суспільно потрібну, на суспільних мотивах оперту. Чи маємо взагалі таку критику? — Ось питання, яке мусимо собі згори поставити. Критика, про яку говорю, абстрагує як від особи письменника чи мистця, так від особи критика і займається його твором, обєктивним значінням цього останнього в літературній, науковій чи мистецькій творчости, вона дошукується в творі загальних основ творчости дотичної особи, стежить за провідними думками її, старається відкрити нове, вишукати звязки з чужою творчістю, придивитися новим вкладам в науку і в мистецтво зі становища розвитку української творчости в порівнанні з загальною творчістю всесвіту, старається з огляду на це порівнання приложити обєктивну критичну міру та винайти шляхи, якими справжній розвиток повинен поступати, — коротко кажучи: вона повинна зберігти всі моменти, потрібні для зрозуміння самого твору і для майбутнього розвитку творчости в суспільности. Та, на жаль, такої критики в нас майже нема. Пишуть її звичайно ті, що не вміють її так писати, не пишуть її ті, що вмілиб її так написати. Тому критика не сповнює в нас того високого суспільного значіння, яке їй припадає по суті — вона є на загал чисто особиста, субєктивна.

Справжні критики не є по суті ні реклямами ні актами нельояльної конкуренції або особистими лайками. Реклями можна мати за гроші, натомісць плачені „критики" — а є їх досить — не є ніякими критиками. З другого боку неетично поводиться той, хто при нагоді „критики" зводить свої особисті рахунки, чи то безмірно вихвалюючи чи безоглядно лаючи. Суперлятиви „з приязни" чи з инших особистих мотивів не заохочують духового творця до дальшої праці, але, піддержуючи його егоїзм, зупиняють його духовий розвиток у майбутнім. Особисті лайки знеохочують творця до публичних виступів або викликують особисті сварки. Критика обєктивна, якої має право домагатися суспільність, може бути навіть дуже сувора, а декуди й безпощадна, але вона мусить мати на меті тільки принціпи і завдання науки та мистецтва, при чому всякі инші мотиви повинні щезнути. Безпощадна повинна вона бути тоді, коли неуки, витворивши побіч са.